

Секція:
**ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТА МЕТОДИЧНІ
АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Руслан СИМЧАК

*Кандидат хімічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
symchak@tnpu.edu.ua*

Ярина АЛАМПІЄВА

*Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
yarynaaaa.alampieva@gmail.com*

Вікторія БУРТНИК

*Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
burtnik.v23@gmail.com*

**ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ
КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: РОЛЬ ПРИНЦИПІВ
«ЗЕЛЕНОЇ ХІМІЇ»**

У сучасному світі проблема впровадження концепції сталого розвитку набуває особливої актуальності в умовах екологічних викликів, техногенного навантаження та глобальних змін навколишнього середовища. У цьому контексті, особливої уваги потребує організація освітнього процесу. Освітнє середовище має не лише забезпечувати якісну підготовку здобувачів освіти із предметних дисциплін, а й формувати в них систему цінностей, що сприятиме відповідальному ставленню до природи, її ресурсів і суспільства загалом. Одним із перспективних напрямів інтеграції концепції сталого розвитку в освітній процес є застосування принципів «зеленої хімії» як основи екологічно свідомого мислення школярів [1].

Впровадження принципів концепції «зеленої хімії» в освітню практику відкриває можливості не лише для оновлення навчально-методичного забезпечення природничих дисциплін, а й для розвитку ціннісних орієнтирів учнів: екологічної відповідальності, навчальної етики, критичного мислення та

готовності до екологічно безпечної діяльності. Сучасна українська школа стоїть перед викликом формування нової генерації громадян, здатних гармонійно поєднувати наукові досягнення і засади сталого розвитку, що особливо важливо в умовах післявоєнного відновлення країни та її інтеграції у світову спільноту [1].

Концепція сталого розвитку – це модель гармонійного поєднання економічних, соціальних та екологічних аспектів суспільного поступу. В освітньому контексті це означає розвиток у здобувачів освіти компетентностей, які дозволяють брати відповідальність за прийняття рішень, що впливають на екологічний стан навколишнього середовища та добробут майбутніх поколінь [3].

Аксіологічні орієнтації учнів формуються через поєднання знань, умінь і ціннісних ставлень, що відображають принципи поваги до природи, економічної ощадливості та соціальної справедливості.

«Зелена хімія» – концепція, що полягає у розробці хімічних продуктів і процесів, які зменшують або усувають використання чи синтез небезпечних речовин [4]; її принципи спрямовані на мінімізацію шкідливого впливу на довкілля та здоров'я людей [2].

12 принципів «зеленої хімії», включають такі засади, як запобігання утворенню відходів, використання безпечних реагентів і розчинників, енергоощадність, підвищення атомної економності, використання відновлювальної сировини, уникнення небезпечних хімічних похідних, моніторинг синтезу тощо. Вивчення цих принципів на уроках хімії дозволяє здобувачам освіти усвідомити взаємозв'язок науки і сталого розвитку [2; 3].

Запровадження проєктних і дослідницьких завдань, таких як виготовлення екологічно безпечних мийних засобів, аналіз побутових відходів, вивчення біорозкладних матеріалів чи моделювання енергоощадних процесів, сприяє формуванню практичних навичок екологічно орієнтованої діяльності. Залучення учнів до таких активностей формує ключові компетентності для досягнення цілей сталого розвитку.

Формування аксіологічних орієнтирів здобувачів освіти через призму принципів «зеленої хімії» є ефективним засобом інтеграції концепції сталого розвитку в освітній процес. Застосування цих принципів дозволяє не лише поглибити природничу компетентність школярів, а й сформувати в них екологічно свідоме світобачення, готовність до прийняття етично виважених рішень у сфері науки і техніки.

Перспективним є розширення педагогічного інструментарію шляхом впровадження міждисциплінарних зв'язків, навчально-методичних розробок і

проектних ініціатив, які сприятимуть формуванню екологічно зрілої особистості в умовах Нової української школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева С. Ключові компетентності середньої загальної освіти: компетентність у галузі природничих наук. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. № 30. С. 5–11. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2023-3-5-11>.
2. Башлай С., Резніченко В. «Зелена хімія» та інноваційні матеріали: екологічно безпечні продукти. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 6 (329). С. 142–149.
3. Буканов Г.М. Концепція сталого розвитку як основа формування державної екологічної політики на державному та регіональному рівнях. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2020. Т. 31 (70). С. 71–76.
4. Симчак Р. В., Барановський В. С. Імплементация принципів «зеленої хімії» в освітній процес підготовки бакалаврів і магістрів природничих спеціальностей. *Підготовка майбутніх учителів фізики, хімії, біології та природничих наук в контексті вимог Нової української школи* : зб. тез доп. VI Міжнар. науково-практ. конф., м. Тернопіль, 23–24 трав. 2024 р. Тернопіль, 2024. С. 44–47.

Вікторія ГЕВКО

*Кандидат історичних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
v.hevko@tnpu.edu.ua*

ВПЛИВ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТОСТІ НА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Психологічна концепція «життєва позиція особистості» викликає особливий науковий інтерес. Водночас цей термін позначає різні категорії та характеристики особистості чи соціальних явищ.

Теоретичний аналіз наукових праць свідчить про те, що «життєва позиція особистості» дедалі більше привертає увагу вчених й активно досліджується. Різні аспекти «життєвих позицій» досліджували як українські дослідники: Клименко Н. [1], Резван О. [2], Тавровецька Н.І [3], так і зарубіжні вчені: Berne E. [4] Ernst F. [5] Harris T.A. [6], Hay, J.[7], White T. [8] та ін.

Разом з тим, аналіз джерел показав значну прогалину у дослідженні впливу «життєвої позиції» на формування комунікативної компетентності педагогів. Важливу роль у формуванні комунікативної компетентності педагога відіграє усвідомлення своєї соціальної поведінки через самоспостереження і рефлексію.